

2. október 2003

Helstu niðurstöður nýrrar þjóðhagsspár

Í gær var birt – í ritinu Þjóðarþúskaupurinn – Haustskýrsla 2003 - ný þjóðhagsspá fjármálaráðuneytisins fyrir árin 2003-2005. Jafnframt voru þar birtir framreikningar um horfur í efnahagsmálum fram til ársins 2010 meðal annars á grundvelli stefnumörkunar ríkisstjórnarinnar til loka kjörtímabilsins sem nánar er kynnt í fjárlagafrumvarpi og þjóðhagsáætlun. Helstu niðurstöður spárinnar eru:

- Horfur eru á umtalsverðum hagvexti hér á landi á næstu árum. Hagvöxtur verður þó minni en fyrri spá ráðuneytisins gerði ráð fyrir sem einkum má rekja til þess að ekki er lengur reiknað með stækkun Norðuráls á Grundartanga. Aukið aðhald í ríkisfjármálum og frestun framkvæmda stuðlar að lægri vöxtum en ella, skapar svigrúm til skattalækkana og tryggir áframhaldandi stöðugleika í efnahagsmálum.
- Helstu uppsprettur hagvaxtar eru annars vegar stóriðjuframkvæmdirnar á Austurlandi og hins vegar umtalsverð kaupmáttaraukning heimilanna sem leiðir til aukinna neyslu- og fjárfestingarútgjalda. Á móti vegur að talsverður hluti aukinna þjóðarútgjalda stafar af kaupum á innfluttum vörum og viðskiptahalli fer því vaxandi á næstu árum. Verulega hægir á hagvexti þegar framkvæmdunum lýkur en á móti vega áhrif skattalækkana og aukinna framkvæmda á vegum ríkisins.
- Þrátt fyrir verulega aukin efnahagsúmsvif helst verðbólga tiltölulega stöðug næstu ár þótt hún geti aukist tímabundið þegar framkvæmdir standa sem hæst. Aukið aðhald í ríkisfjármálum skiptir hér miklu máli auk þess sem gert er ráð fyrir að aðhald í peningamálum verði aukið.
- Áhrif uppsveiflunnar í efnahagslífinu endurspeglast í þróun launa á almenna markaðnum. Þannig má búast við að launabreytingar verði heldur meiri þegar framkvæmdirnar eru í hámarki. Jafnframt verður atvinnuleysi hverfandi. Kaupmáttur heimilanna mun því halda áfram að vaxa á næstu árum.
- Afkoma ríkissjóðs styrkist samhlíða auknum umsvifum í efnahagslífinu. Gert er ráð fyrir umtalsverðum afgangi á ríkissjóði þegar framkvæmdirnar standa sem hæst þrátt fyrir áformaðar skattalækkningar. Þegar framkvæmdum lýkur má þó búast við nokkrum halla meðal annars vegna aukinna fjárfestingaútgjalda. Stækkun Norðuráls myndi hins vegar gjörbreyta þessum horfum.
- Mikilvægasta verkefni hagstjórnar á næstu árum er að stefna í ríkisfjármálum hamli gegn innlendra eftirspurn. Hér skiptir mestu máli frestun framkvæmda og aðhald í almennum ríkisrekstri.

Langtímaáætlun í ríkisfjármálum

Á undanförunum árum hefur stefnumörkun stjórnvalda í efnahags- og ríkisfjármálum í vaxandi mæli horft til lengri tíma en eins árs í senn. Slík stefnumörkun gefur færi á meiri yfirsýn yfir stöðu og horfur í efnahagsmálum, rennir traustari stöðum undir hagstjórn, styrkir trúverðugleika efnahagsstefnunnar og stuðlar að stöðugleika. Ríkisstjórnin hefur samþykkt eftirfarandi markmið í ríkisfjármálum til loka kjörtímabilsins:

- Afgangur á ríkissjóði verði ekki undir 1¼% af landsframleiðslu á árinu 2005 og 1% árið 2006.
- Framkvæmdir ríkisins lækki um 5 milljarða króna á árunum 2005 og 2006 en verði auknar um sömu fjárhæð 2007 og 2008.
- Árlegur vöxtur samneyslu á árunum 2005-2007 verði ekki umfram 2% að raungildi. Þar verði meðal annars miðað við að launakostnaður ríkisins hækki ekki umfram laun í samkeppnisgreinum.
- Árleg hækkun tilfærsluútgjalda verði ekki umfram 2½% að raungildi.
- Á árunum 2005-2007 verði um 20 milljörðum króna varið til skattalækkana og allt að 3 milljörðum króna til tiltekinna verkefna, s.s. til hækkunar barnabóta.

Þessi stefnumörkun miðar að því að draga úr pensluáhrifum á árunum 2004-

2006 og vinna á móti niðursveiflunni árið 2007. Meginniðurstaða langtímaáætlunar er að áfram mun ríkja stöðugleiki í efnahagslífinu þrátt fyrir aukin umsvif vegna stóriðjuframkvæmdanna. Á árunum 2004-2006 eru horfur á umtalsverðum hagvexti. Árið 2007 hægir hins vegar talsvert á en á móti vega þá áhrif aukinna framkvæmda á vegum ríkisins. Mikill innflutningur vegna framkvæmdanna leiðir óhjákvæmlega til nokkurs halla á viðskiptum við útlönd en verulega dregur úr honum þegar framkvæmdum lýkur og álúftflutningur nýrrar verksmiðju segir til sín. Búast má við að verðbólga aukist tímabundið þegar framkvæmdirnar eru í hámarki en lækki aftur þegar þeim er lokið. Kaupmáttur mun aukast verulega og atvinnuleysi verður hverfandi allt tímabilið. Gert er ráð fyrir umtalsverðum afgangi á ríkissjóði þegar framkvæmdirnar eru í hámarki þrátt fyrir áformaðar skattalækkningar. Jafnframt lækka skuldir ríkissjóðs. Þegar framkvæmdum lýkur má búast við nokkrum halla meðal annars vegna aukinna útgjalda til framkvæmda.

Helstu þjóðhagsstærðir	Spá	Spá	Niðurstöður langtímaáætlunar		
	2003	2004	2005	2006	2007
Magnbreytingar, %					
Einkaneysla	3¼	3½	5	3¼	3
Samneysla	3½	1	2	2	2
Fjárfesting	7¼	8½	16¼	6	-19¼
Þjóðarútgjöld alls	4¼	4	7	4	-2¼
Útflutningur vöru og þjónustu	-½	4¼	3	2½	11½
Innflutningur vöru og þjónustu	5¼	5¼	6¼	4¼	1¼
Landsframleiðsla	1¼	3½	5¼	3¼	¼
Framleiðsluspenna, % af mögulegri VLF	-1¼	-½	1¼	1¼	0
Viðskiptajöfnuður, % af VLF	-2¼	-3¼	-4¼	-5¼	-3¼
Kerfisafkoma ríkissjóðs, % af VLF	-½	¼	1¼	½	-¾
Tekju- og verðlagsbreytingar, %					
Ráðstöfunartekjur á mann	3¼	5	7	6	4¼
Launabreytingar	5	5	7	4¼	3¼
Kaupmáttur ráðstöfunartekna á mann	1¼	2¼	4	2¼	1¼
Vísitala neysluverðs	2	2¼	3	3	2¼
Gengisvísitala, stig	124	125	127	128	129
Atvinnuleysi, hlutfall af mannafla	3¼	2¼	2	½	3

Helstu niðurstöður fjárlagafrumvarps 2004

Í fjárlagafrumvarpi fyrir árið 2004 er gert ráð fyrir að tekjuafgangur ríkissjóðs verði 6,4 milljarðar króna. Tekjuáætlun fjárlagafrumvarps fyrir árið 2004 endurspeglar aukin umsvif í efnahagslífinu enda skýr merki um að uppsveifla sé hafin og að framundan sé tímabil aukins hagvaxtar. Talið er að skatttekjur ríkissjóðs geti numið rúmlega 252 milljörðum króna eða 6% meira en árið 2003. Hlutfall skatttekna af landsframleiðslu hækkar lítillega samhlíða auknum hagvexti, eða úr 29,2% í 29,3%. Heildartekjur ríkissjóðs eru taldar geta numið tæplega 279½ milljarði króna og hækka mun minna milli ára enda er ekki gert ráð fyrir tekjum af sölu eigna á árinu 2004.

Heildarútgjöld ríkissjóðs fyrir árið 2004 eru áætluð 273 milljarðar króna og hækka um 2 milljarða frá endurskoðaðri áætlun yfirstandandi árs, eða um tæplega 1%. Útgjöldin lækka því að raungildi milli ára um 1½%. Hlutfall útgjalda af landsframleiðslu lækkar umtalsvert milli ára, eða úr 33,3% 2003 í 31,7% 2004. Þessa lækku má rekja til sérstaka aðhaldsaðgerða ríkisstjórnarinnar þar sem haldið er aftur af nýjum verkefnum, framkvæmdum frestað o.fl. Samtals nema aðhaldsaðgerðir á útgjaldahlíð 3,7 milljörðum króna. Þar af lækka rekstarútgjöld um rúmlega 700 m.kr., tilfærsluútgjöld um 1.500 m.kr. og stofnkostnaður um tæplega 1.500 m.kr. Rekstrargjöld standa nánast í stað eða lækka lítillega að raungildi. Neyslu- og rekstrartilfærslur hækka hins vegar um tæplega 4% milli ára sem nær alfarið má rekja til samkomulags ríkisins við eldri borgara um sérstaka hækkun á almannatryggingum.

Tekjur ríkissjóðs jan-ágúst		
	2001-2002	2002-2003
12 mánaða breytingar, %		
Skatttekjur alls	4,4	5,8
Tekjuskattar	4,5	1,2
Tryggingagjöld	9,2	10,0
Eignarskattar	-2,8	-15,5
Veltuskattar	4,1	9,8
Tekjur alls	6,8	11,8

Gjöld ríkissjóðs jan-ágúst		
	2001-2002	2002-2003
12 mánaða breytingar, %		
Almenn mál	20,1	0,0
Félagsmál	12,6	11,2
Atvinnumál	2,6	9,7
Vaxtagjöld	5,2	-23,2
Önnur útgjöld	3,6	14,9
Gjöld alls	10,6	6,7

Greiddsluafkoma ríkissjóðs jan-ágúst		
M.kr.	2002	2003
Handbært fé frá rekstri	-16.314	-18.309
Hr. lánsfjárföfnuður	-9.220	-1.327
Alborgun lána	-22.122	-18.437
Br. lánsfjárföfnuður	-37.343	-24.764
Lántökur	32.171	21.828
Greiddsluafkoma	-5.172	-2.936

Ýmsar hagtölur		
	2002	2003
12 mánaða breytingar, %		
Verðbólga - september	3,1	2,2
Kjarnaverðb.1 - september	3,0	2,6
Launavísitala - ágúst	6,0	5,7
Heildarvelta janúar-júní	7,0	-0,2
Smá,velta janúar-júní	6,6	2,3
Atvinnuleysi - ágúst 2003	2,2	2,9

